

ותקצר נפש העם בדרך

שיחת הרב זלמן ברוך מלמד לפרשת חקת

פרה מכפרת? ♦ 'כמוד' ממש ♦ האם ה' לקח את הבחירה? ♦ איך אפשר להתלונן?
♦ עיכובים וסיבוכים ♦ היחס לגאולה אחרי הגירוש ♦ מצעד הגאווה ♦ גם מאחורי
הדברים

פרה מכפרת?

הפרשה שלנו פותחת בפרשת פרה אדומה. חכמינו זכרונם לברכה אומרים שפרה אדומה לא רק מטהרת טמאים, אלא מכפרת. כך אומרת הגמרא במסכת מועד קטן (כח.):
למה נסמכה פרשת מרים לפרשת פרה? לומר לך, מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתתם של צדיקים מכפרת.

ונשאלת השאלה: מניין לגמרא שהפרה מכפרת? הפרה אמנם מטהרת את הטמאים, אבל טומאה היא לא איסור, לפעמים אדם מצווה להיטמא למת מצווה, וכהן מצווה להיטמא לקרובים שלו. אם הטומאה היא לא איסור - הטהרה היא לא כפרה. למה הגמרא קוראת לאפר הפרה 'מכפר'?

רש"י מביא מדרש, שהפרה מכפרת על חטא העגל. הוא מביא משל לשפחה שבנה טינף את הבית, והמלך קורא לאמא, השפחה, והיא מנקה את מה שהבן הקטן טינף. כך העגל הוא הבן של הפרה, הוא גרם לאיסור, הוא מסמל את חטא העגל. לכן הפרה האדומה, שהיא אימו - באה לטהר ולכפר. זה משל יפה, אבל צריך להבין מה הרעיון שבדבר, במה מצוות פרה אדומה מכפרת על חטא העגל?

הכוזרי מסביר שחטא העגל לא היה חטא של עזיבת הקב"ה ובחירה באלוהים אחרים. העגל נעשה לשם עבודת ה', אלא שהתורה אסרה זאת. התורה אומרת לנו 'לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל תְּמוּנָה' (שמות כ, ד), ולא רק אם העבודה הזו מנוגדת לעבודת ה', אלא אפילו אם היא לכבוד עבודת ה'. צריך לעבוד את ה' כמו שה' מצווה, ולא לעשות מיני דימויים ואמצעים שבהם יעבדו את ה'. עבודת ה' נעשית אך ורק כמו שהקב"ה מצווה. אם החטא היה שהם רצו לעבוד את ה' לפי מה שהם מבינים, באה הפרה האדומה ומכפרת. פרה אדומה זו חוקה, 'חוקה חקקתי גזירה גזרתי, אין לך רשות להרהר אחריי' (במדבר רבה יט, א). במצווה הזו לא הולכים לפי מה שהאדם חושב, אלא לפי צו ה'. 'וְזֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה' (יט, ב), המצווה הזו מבטאת את היסוד הזה שכל התורה היא בעצם חוקה ואנחנו מקיימים את התורה כפי רצון ה', לא לפי ההבנה שלנו.

הסבר אחר, ויותר עמוק, אומר מרן הרב באורות (אורות ישראל ותחייתו, י). הגמרא במסכת עבודה זרה אומרת, שאם ישראל היו מקבלים את הלוחות הראשונים - גזירת המיתה שנגזרה על אדם הראשון היתה מתבטלת. אך בגלל חטא העגל נשתברו הלוחות, וחזרה ונגזרה גזירת המיתה על העולם. חטא העגל הביא מיתה. הפרה מטהרת מטומאת המוות, ולכן יש בה איזה תיקון של חטא העגל. הרב אומר שעניינה של הפרה האדומה הוא לא רק לטהר את טומאת המוות, אלא לסלק גם את הגורם לטומאה שזה המוות עצמו, וגם את הגורם למוות, שזה החטא, חטאו של אדם הראשון וחטאם של ישראל. התפקיד של הפרה האדומה הוא בעצם לסלק את שורש החטא של העולם. לא חטא מסויים, פרטי, של איש פלוני כזה או אחר, אלא לעקור מעיקרא את הגורם לחטא שבעולם. ממילא לא תהיה עוד מיתה ולא תהיה עוד טומאה. הרב אומר שזו היא המגמה הגדולה, המגמה העתידית, שדוחפת את התחיה של עם ישראל בתחייתו וגאולתו השלמה. עם ישראל שואף לתיקון העולם, לא במשמעות של טהרת הטומאה, אלא במשמעות של סילוק החטא עצמו.

'כמוך' ממש!

אני רוצה להביא לפניכם את דברי ה'מאור עיניים', שהוא ר' נחום מצ'רנוביל, מגדולי החסידות, מתלמידיו של המגיד ממעזריטש, וגם הספיק ללמוד אצל הבעל שם טוב עצמו. על הפסוק 'זאת התורה אדם כי ימות באהל' (יט, יד) אמרו חז"ל (ברכות מג:): 'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה'. חכמים אמרו שיש בתורה שישים ריבוא אותיות. אמנם אם בודקים את זה במחשב המספר אחר, אבל חכמים התכוונו לומר לנו

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

בזה שהאותיות שבתורה הן כנגד שישים ריבוא שורשים שקיימים לנפשות ישראל. יש כאן איזו התאמה שחז"ל רומזים אליה בין שורשי נשמות ישראל ובין אותיות התורה.

לכל אדם בישראל יש אות בתורה שהיא האות שלו. וכפי שכל אות שחסרה בתורה, בלעדיה ספר התורה פסול ואי אפשר לקרוא בו, משום שכל אות קשורה בכל התורה בקשר שלא יכול להתנתק, כך גם בעם ישראל. בעם ישראל יש שורשי נשמות, ומהם מתפרטות הנשמות הפרטיות. יש בפועל יותר משישים ריבוא יהודים, אבל השורשים של כל הנשמות כולן הם שישים ריבוא. וכל שורש נשמה כזה כל ישראל תלויים בו, והוא קשור בכל ישראל. אם חסר או מנותק שורש אחד מכל השורשים - יש חיסרון בשלמות ההופעה של עם ישראל. נשמותיהם של ישראל הם אותיות התורה, ישראל ואורייתא חד. וכשחסרה אות אחת, כשחסר שורש נשמה אחד, זה פוגם בכל ההופעה.

על כן, מחויבת האחדות בישראל שלא יהיה חס וחלילה ניתוק בין אחד מישראל לכלל ישראל. המקובלים אומרים, שלפני שהאדם מתחיל להתפלל תפילת שחרית, יקבל עליו מצוות עשה של 'וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ' (ויקרא יט, יח), להיות מחובר עם כל ישראל, ולהתפלל מתוך היחד הזה של כל ישראל. אם אדם רואה בחברו חיסרון, אומרת התורה 'תראה את החיסרון שלו כמו שאתה מתבונן על חיסרון שלך'. הרי אם אתה רואה בעצמך חיסרון, האם בגללו אתה שונא את עצמך? גם אם אדם לא אוהב את החיסרון שבתוכו, הוא ממשיך לאהוב את עצמו, כי הוא יודע שיש לו גם צדדים טובים, ולא רק חסרונות. אדם שירגיש שכולו מלא פגמים, יהיה לו משבר בינו לבין עצמו, זה לא מצב בריא. כך אומרת לנו התורה, 'וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ', אם אדם מוצא בחברו חיסרון, צריך לבדל את החיסרון, להסתייג מהחיסרון עצמו, כמובן, אבל תאהב את חברך, כמו שאתה אוהב את עצמך.

אומר ה'מאור עיניים' בשם הבעל שם טוב, שמי שהוא אדם מושלם וצדיק גמור, לא רואה חסרונות באחרים. כי מי שרואה חסרונות באחרים, כנראה שהוא בעצמו לא מושלם. כאשר האדם מסתכל על אחרים זה כמו להסתכל במראה, אם יש לו איזה חיסרון - הוא רואה אותו גם אצל השני, אם אין לו החיסרון הזה - הוא לא יראה אותו גם אצל השני. לכן אם אדם רואה אצל השני חיסרון, זה צריך ללמד אותו על עצמו. כמו אדם שמסתכל במראה כדי לראות אם הוא נראה טוב, ואם יש בעיה, הוא מטפל בעצמו ולא במראה. אם כשהוא יסתכל על אחרים הוא יחשוב על זה, הוא יוכל לתקן את עצמו.

כך הוא מפרש את הפסוק 'מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים אֲהֵב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב' (תהלים לד, יג). מה זה 'לְרֵאוֹת טוֹב'? ההבנה הפשוטה היא ש'לְרֵאוֹת טוֹב' פירושו עצה לחיים טובים. ה'מאור עיניים' מפרש - מי שרוצה לראות טוב אצל אחרים. אתה רוצה לראות אצל אחרים מעלות ולא חסרונות - יש פתרון: 'סוֹר מִרַע וְעֵשָׂה טוֹב' (פס' טו). תתקן את עצמך, ואז תראה לפתע את הטוב שקיים גם אצל אחרים. אהבת הבריות היא תנאי בסיסי לשלמות הופעתם של ישראל. ללא האחדות בעם ישראל, חסרה הופעת השלמות. זה מה שכתוב בתורה 'זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוֹת בְּאֵהָל'. התורה היא האדם והאדם הוא התורה. כל אות בתורה היא נשמה, ועניינו של כל אדם הוא חלק התורה שבו. ו'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית את עצמו עליה', כלומר שהוא מבטל את עצמו כלפי התורה, אין לו צד עצמי בכלל. הוא מרוכז כל כולו בהופעת האות שלו בתורה, הכל מוקדש לעבודת הבורא.

האם ה' לקח את הבחירה

בהמשך הפרשה מספרת לנו התורה על מלחמת סיחון ועוג. בשלב הראשון ישראל מבקשים מאדום רשות לעבור בגבולו, להיכנס לארץ ישראל בלי להגיע לארץ האמורי. והם מבטיחים לבני אדום 'לֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר' (כ, יז), לא נשתמש בשום דבר, אנחנו מבקשים רק לחצות את ארץ אדום כדי להגיע לארץ ישראל. אדום לא מסכימים: 'וַיֵּצֵא אֱדוֹם לְקִרְאוֹתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה', לכן ישראל סרים מן הדרך, ועושים סיבוב גדול מסביב לארץ אדום דרך ים סוף. אדום זה דרום-מזרחית לים המלח, והסיבוב שישראל עשו היה דרך ים סוף, אולי הם הגיעו עד עקבה - סיבוב שלם כדי 'לְסַבֵּב אֶת אֶרֶץ אֱדוֹם' (כא, ד). זה גרם לעייפות והתמרמרות בעם על הדרך הארוכה והקשה, אבל אחרי כל הסיבוב הזה ישראל מגיעים לארץ האמורי, לנחל ארנון. גם ממלך סיחון הם מבקשים רשות לעבור בארצו. סיחון לא מסכים ויוצא לקראת ישראל, ישראל נלחמים בו וכובשים את ארץ האמורי. לכתחילה צריך לקרוא לשלום, ומי שלא נענה - אפשר לצאת מולו למלחמה.

שואל ספר העיקרים: למה היה צריך להביא את הסיפור הבלתי נעים הזה, שישראל מבקשים מאדום לעבור, ואדום מסרבים, וישראל נאלצים להקיף אותה, 'וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעֲלֵיו' (כ, כא)? לא חייבים לספר כל דבר, בטוח שיש הרבה עובדות שהיו במדבר ולא דובר עליהן בתורה. אם התורה מספרת לנו את הסיפור הזה, כנראה יש בו לימוד גדול. הרי בני ישראל יצאו ממצרים, המצרים הוכו עשר מכות, הים נקרע לפני בני ישראל,

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

כולם יודעים שריבוננו של עולם מוציא את ישראל ממצרים ומוליך אותה במדבר, נותן להם מן - הם חיים בניסים. אז איך סיחון מעיז לצאת נגד ישראל. התשובה היא שסיחון מעיז לצאת נגד ישראל, כי הוא ראה מה קרה אצל בני אדום. ישראל מבקשים מהם לעבור, הם לא הסכימו, וישראל הניחו להם. נראה כאילו בני ישראל לא מעיזים להילחם, הראייה – הם מסתובבים, בורחים. סיחון לא יודע שהקב"ה אמר לבני ישראל בפירוש לא לעשות מלחמה עם אדום. הוא חושב שאפשר להתגבר עליהם, ועל כן הוא יוצא למלחמה.

על זה אומר הפסוק בפרשת דברים, שהקב"ה הקשה את לבבו של סיחון, 'לִמְעַן תִּתֶּן בְּיָדְךָ פְּיוֹם הַזֶּה' (ב, ל). במה הקשה הקב"ה את לבבו של סיחון - ה' גרם לכך שיהיה נדמה לו שיש לו כוח כי הוא ראה את ישראל נסוגים מפני אדום. כשהקב"ה מקשה לב של אויבים, זה לא שהוא נוטל מהם את הבחירה, הוא מאפשר להם לטעות. אם הם יקחו את עצמם ויתבוננו, הם לא יטעו ויבינו שלא כדאי לצאת נגד ישראל. כך גם פרעה טעה. פרעה שומע שמשה מבקש ללכת דרך שלושת ימים במדבר. אם ריבוננו של עולם באמת איתו, ומשה בא בשם ה', ואומר שאסור לסרב לה', וכל כך בטוח בדרכו, למה הוא מבקש רק שלושה ימים - פרעה טעה, וחשב שכנראה אין למשה את העוז והיכולת לצאת ממצרים, והוא הבין מזה שהוא יכול לסרב. זאת אומרת שהקב"ה לא לקח מפרעה ומסיחון את הבחירה, אלא הוא העצים להם את הספק כדי שיתלבטו. ומפני שהיו רשעים – בחרו ברע. כך מסביר בעל ספר העיקרים.

וכל זה היה 'לִמְעַן תִּתֶּן בְּיָדְךָ'. ללמדנו, שהקב"ה לפעמים עושה סיבובים ועיכובים שנראים לנו קשים, וגורמים לישראל להאריך את הדרך, והדרך היא קשה ולא נעימה, 'וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ' (כא, ד). אבל אנחנו צריכים לזכור שכל הסיבובים והקושי מושגחים על ידי ריבוננו של עולם, ובסופו של דבר סיחון ניתן בידינו, 'מאי דעביד רחמנא לטב עביד'.

איך אפשר להתלונן?

אתמול נשאלתי: איך יכול להיות שיוצאי מצרים חטאו בכל כך הרבה חטאים, איך ייתכן שאנשים שחיים בניסים יום-יומיים: יורד להם מן בדרך נס, רואים את עמודי האש והענן, את השראת השכינה שבמשכן, והם עצמם יצאו ממצרים בניסים גדולים ועצומים, איך קרה להם 'וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ'.

אני מתאר לעצמי שבעוד כמה שנים ישאלו על הדור שלנו בדיוק את השאלה הזו. הרי מי שמתסכל בעין של אמונה על הדורות שלנו, רואה את המציאות שאנחנו חיים בתוכה באופן אחר לגמרי ממה שרואים אם מסתכלים עליה באופן שטחי. בעין אמונית - מתקיימים לנגד עינינו כל חזיונות הנביאים. בכל ההיסטוריה לא שמענו שעם שהיה מפוזר ומפורד בארבע כנפות הארץ, וכל קהילה התרגלה להרגלים שלה והמנטליות שלה, ובמשך חיים ארוכים ודורות רבים היא חיה בפני עצמה, לפתע פתאום מתאחדים כולם ורוצים לחזור לארץ ישראל. ממש חזון העצמות היבשות.

עצם קיומו של עם ישראל בדור שלנו הוא נס גלוי לא פחות מהנסים שנעשו במדבר. אם אדם מתבונן בזה, זה ממש בלתי אפשרי. חוזרים לארץ ישראל, מתאחדים, בונים מחדש את האומה הישראלית - וניסים קורים לאורך כל הדרך. כנגד עם ישראל עומדים כל האויבים מסביב, פי עשר, פי עשרים, או פי ארבעים גדולים מעם ישראל. כמה וכמה מדינות וצבאות עוינים, והעם הקטן הזה מחזיק מעמד! זה נראה נורמלי, אם זה נורמלי - גם ירידת המן היא נורמלית, וגם כל עשר המכות הן נורמליות. מי שמסתכל באופן אופטימי, וחושב קצת על הדברים, אינו יכול שלא להבין שיש לנגד עינינו ניסים ונפלאות. בכל מספר שנים היו לנו מלחמות שהן ממש ניסים גלויים, כמו מלחמת ששת הימים. ובכל מלחמה שנלחמנו היו הרבה ניסים, מלחמת יום הכיפורים היתה נס עצום ומופלא!

ועם כל זה, יש גם קשיים. איך נכון להסתכל על התקופה הזו. המשלתי את זה פעם לאדם שנפצע, וצריך לעשות לו השתלת עור. זה מאוד מאוד כואב לו. לוקחים עור ממקום אחד בגוף שלו, ומשתילים אותו במקום של הפצע. חייבים להשתיל שם חתיכות עור נוספות שיתפשטו. אלו כאבים נוראים. מפעם לפעם, באים הרופאים ופותחים את התחבושת, מתבוננים מה קורה. החולה מתייסר בכאבים, צווח ומבקש מהרופא שיפסיק כי הכאב בלתי נסבל. אבל כמה שהחולה סובל יותר - כך הרופא יותר שמח, הוא מרוצה ואומר שהמצב מתקדם באופן מצוין. למה הרופא כל כך שמח, מפני שחיבור של איברים זה לזה כואב, אבל זה חשוב, זה מרפא. אם החולה לא היה סובל - זה היה סימן שההשתלה לא הצליחה. אם לא כואב לו - ההשתלה לא הצליחה.

עם ישראל חוזר לארצו כעצמות יבשות שחוזרות וצריכות להתחבר אחת אל השנייה. אחר כך הן צריכות לקרום עור, גידים ובשר. זה כואב, זה כמו השתלת איברים, אבל זה מבריא. אם אדם מסתכל על הכאבים הללו כסתם כאבים חסרי תכלית, הוא באמת לא יוכל לסבול אותם. רק אם הוא יידע שהכאבים האלו הם חלק מתהליך ההבראה שלו,

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 7

ואי אפשר בלעדיהם, משום שזה הסדר – אז יהיו לו כוחות להתמודד. זה יכאב מאוד, אבל זו הדרך לכך שהגוף יהיה שלם. זהו התהליך שאנחנו נמצאים בו עכשיו, חיבור של העצמות אחת אל אחת. גם באופן פיזי, מתלקטות הקהילות אל ארץ ישראל; וגם באופן רוחני, דעות שונות, הבנות שונות ומבוכות שונות שנוצרו כתוצאה מהפיזור בגלות – צריכות להתאחד ולהתברר. אנחנו צריכים להתמודד עם כל המהלכים הללו, לסלק את הפסולת והשיבושים, לחזור לעצמנו, לטהרה העצמית שלנו. זה תהליך ארוך, הוא מלווה בהרבה ייסורים רוחניים וגשמיים, אבל זה תהליך של הבראה.

עיכובים וסיכונים

לפעמים צריך לסבוב את ארץ אדום, וזה נראה לנו כמו עיכוב נורא ומעייף מאוד, אבל באמת המטרה האלוקית היא להקשות את לבבם של האויבים שלנו. הם יחשבו שאין לנו כוח, הם יחשבו שיש לנו ממשלה חיוורת וחלשה, ולכן אפשר לתקוף אותה - זה לטובה. כך קרה במלחמת ששת הימים. הערבים חשבו שעומד בראשות הממשלה אדם מתון, ולא יהיה לו הכוח להיאבק בהם, לכן המצרים חשבו שיוכלו להיכנס לסיני ולא יקרה להם דבר. זה הוביל לניצחון עצום, הרחבנו את הגבולות ואת הכוח שלנו. כך גם חשבו האויבים שלנו כאשר קמה המדינה ולכן הם התנפלו עלינו, וכתוצאה מזה המדינה התרחבה, לא קמה רק בשפלת החוף עם חלקים קטנים בצפון, אלא מדינה רחבה הרבה יותר מן הגבולות שנקבעו בהחלטת האו"ם. הכול היה סדר אלוקי שגרם לכך שהם יחשבו שהם יכולים לנצח אותנו, ואנחנו נהיה חייבים להדוף אותם, ו'הזינו אותם' עד הירדן.

זאת אומרת שגם בדורות שלנו ישנם ניסים מופלאים. מי שלא מתרומם ומתבונן לראות את החיים שלנו במבט של אמונה – ממש לא רואה את הדברים הללו. הוא רואה רק את הקושי, את הכאן ועכשיו, ואז יש חולשות רבות ונפילות. גם דור המדבר היו צריכים להתבונן יום אחרי יום במבט של אמונה. לא להתחשב בקושי הקטן, להתרומם, להתבונן.

היחס לגאולה אחרי הגירוש

הגמרא במסכת סנהדרין (צז:): דנה בעניין הגאולה והקץ:

אמר ר' שמואל בר נחמני, אמר ר' יונתן: תיפח עצמן של מחשבי קיצים, שאומרים כיוון שהגיע הקץ ולא בא - שוב אינו בא. אלא חכה לו, שנאמר (חבקוק ב, ג) 'אם יִתְמַהֵמָה - חִכָּה לִי'. שמא תאמר, אנחנו מחכים והוא אינו

מחכה? תלמוד לומר: 'וְלֹכְןּ יַחְפָּה ה' לְחַנְנֶכֶם וְלֹכְןּ יְרוּם לְרַחֲמֵכֶם' (ישעיה ל, יח). ומאחר שאנו מחכים, והוא מחכה, מי מעכב? מידת הדין מעכבת. וכי מאחר שמידת הדין מעכבת, אנו למה מחכים? לקבל שכר, שנאמר (שם) 'אֲשֶׁרִי כָּל חוֹכֵי לוֹ'.

בעמוד הבא אומרת הגמרא, שכאשר מגיע זמן הקץ, יש הרבה ייסורים:

מאי 'וְנִהְפְּכוּ כָּל פְּנִים לִירְקוֹן' (ירמיה לו)? פמליא של מעלה ופמליא של מטה. בשעה שאמר הקב"ה הללו מעשי ידי והללו מעשי ידי, איך אאבד אלו מפני אלו? אמר רב פפא: היינו דאמרי אינשי: רהיט ונפל תורא ואזיל שדי ליה סוסיא באוריאי. (כשהשור שהוא כוח עבודה טוב – נופל, מכניסים לאורווה סוס תחתיו. אבל גם כאשר השור יבריא, כבר התרגלו לסוס, וקשה להוציא את הסוס בשביל השור) כך הקב"ה, מאחר שראה מפתם של ישראל, ונתן גדולתו לגויים, כשחוזרים ישראל בתשובה ונגאלים – קשה לו לאבד גויים מפני ישראל!

ריבוננו של עולם כבר הנחיל את הארץ לאנשים אחרים, ו'גם הללו מעשי ידי', אז אין כביכול סיבה מספיק חזקה להחליף אותם בעם ישראל. מהו הפתרון – אם הם יתנהגו שלא כהוגן, יהיה חיוב לסלק אותם – וכך נפתרת הבעיה. אם הם מקשים את לבבם, נהיים אנשי חמס שרוצים להשמיד להרוג ולאבד – אז הקב"ה אומר שאין ברירה. אמנם 'אלו מעשי ידי ואלו מעשי ידי', אבל הגיע הזמן להחזיר את ישראל לארצם, לסלק את כל ההפרעות, מפני שהם מקדיחים את הקדרה.

התהליכים האלו הם תהליכים שאנחנו נמצאים בתוכם. לפעמים צריך 'לִסְבֹּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם', לפעמים יש נסיגות בשביל להתקדם, צריך לראות את הדברים האלו כחלק מתהליכים של הגאולה. הציבור שלנו עומד בניסיון גדול. לפני שנתיים הוחרב גוש קטיף בידי הממשלה שלנו. הניסיון הגדול הוא איך להסתכל על המאורעות. האם פתאום הכל נשבר, האם כל החלום שהאמנו וקיוונו, שאנחנו נמצאים בתהליך של גאולה ובתהליך של התיישבות בכל חלקי ארץ ישראל, בתהליך של התקדמות לקראת הגאולה השלמה, נעצר ומתחיל להתפרק? האם 'עזה תחילה, ואחר כך מי יודע?' הרי עכשיו מדברים על הגולן, ומי יודע מה יקרה? האם זהו המצב?

עלינו להסתכל בעין של אמונה, להבין שריבוננו של עולם עושה תכסיסים כדי לקדם את הגאולה, וכנראה שהגאולה צריכה לעבור דרך הסיבוכים הללו, 'לִסְבֹּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם' למען הקשות את לבבם, כדי שהם יחשבו שהם מתקדמים, ואז יגלו את פרצופם האמיתיים,

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע • 9

וכך תהיה הצדקה מוחלטת לסלק אותם מכל המקומות ששייכים לנו. צריך לדעת שתהליך הגאולה כל הזמן מתקדם. יש קשיים, יש ייסורים, ואלו ייסורים של הזדככות והתעלות.

אני חש שחלק מהציבור, מהנוער בעיקר, אינו מבין את התהליכים הללו. המבוגרים יודעים להסתכל במבט רחב, צעירים מתסכלים באופן מוקצן של 'שחור-לבן'. יש אנשים שיש להם ביקורת קשה, ותחושות קשות, ונראה להם שמי שלא חושב בדיוק כמותם הורס הכול. הם יוצאים כנגד הכול, הם שונאים וכועסים, ולא רק על מי שרחוק בדעותיו, אלא גם על אנשים מתוך הציבור שלנו שלא חושבים בדיוק כמותם. הם לא יכולים לשמוע דעות שונות ממנהיגים מהציבור שלנו, שעמדו בראש ההתיישבות ביהודה ושומרון ופעלו במסירות נפש בשביל להתיישב בכל הארץ. יש להם ביקורת עצומה. הקיצוניות הזו היא לא בריאה ולא נכונה. אנחנו מאוד רוצים שהכול יבנה והכול יתפתח, ואנחנו צריכים להבין שלא הכול אפשרי. צריכים לדעת לקבל את העובדות, להבין שגם מה שאתה חושב שלא טוב, בסוף יתברר לטובה. אתה חושב שזה דבר רע, וְאֵלֶּהִים חֶשְׁבָה לְטֹבָה (בראשית נ, כ). כמובן שלכתחילה אנחנו צריכים לרצות שכולם יחשבו כמונו, יבינו את החשיבות של כל הר, גבעה וישוב. אנחנו צריכים להשמיע את הדברים, ולנסות להשפיע בכיוון הזה, עלינו לפעול כמה שיותר בשביל לחזק את המהלך שנראה בעינינו נכון. ועם זאת לא לאבד את העשתונות אם הוא מתעכב. אנחנו צריכים לבדוק את עצמנו כל הזמן, להתבונן מה שריבוננו של עולם עושה איתנו, כיוון שהוא זה שמנהל את העניינים, ולא אדם כזה או אחר. עלינו להתבונן, איזו מגמה הוא מוביל, לאן הכול מוליך. ולא תמיד אנחנו מבינים, לפעמים צריך לחכות בסבלנות, לומר 'אני לא מבין', וכשהסיבוב ייגמר - נבין למפרע. באמצע המהלך, כשאנחנו ממתינים או מתרחקים, זה נראה כאילו אנחנו נעצרים או אפילו נסוגים, אבל האמונה שלנו צריכה להיות ברורה. הכל מכוון בכדי שאנחנו נתקדם, גם כשאנחנו הולכים אחורנית לכאורה.

נסעתי פעם יחד עם תלמידים, והיינו צריכים לפנות לכיוון דרום, אבל כנראה בגלל תנאי השטח הכביש פנה צפונה. הרבה פעמים הפנייה במחלפים היא כזו. אתה רוצה לפנות לדרום - תפנה קודם לצפון, ותעשה סיבוב. זאת אומרת שלפעמים כדי להתקדם לכיוון שאתה רוצה, צריך לסגת, ואז אפשר יהיה להתקדם כפל כפלים. אם תלך ישר קדימה - תתקדם לאט, ואם תלך אחורה - ההתקדמות תהיה יותר גדולה. כך צריכים לראות את הדברים. והאמת היא, שאם נתבונן במציאות שלנו היום, נוכל לראות שיש לנו גם הרבה דברים טובים ולא רק בעיות. הבניין החומרי של המדינה שלנו מתקדם כל

הזמן, וגם הבניין הרוחני מתקדם, למרות שיש גם דברים מכאיבים שאי אפשר לעבור עליהם בשתיקה. כשמסתכלים בתמונה הכללית, רואים את יד ה' שמובילה אותנו לקראת גאולתנו ופדות נפשנו.

מצעד הגאווה

השבוע קרה אירוע מאוד מצער וכואב, המצעד שהיה בירושלים שהוא כאילו נגד דרכה של תורה. אם מסתכלים בפרופורציות ומעמידים את הדברים במקום הנכון – רואים אחרת. ראשית כל, זה היה רק בפינה מסויימת בירושלים. הם רצו משהו אחר לגמרי. שנית, היתה תגובה נגדית מאוד חזקה של ציבור גדול, מחאות בכל המובנים, בתקשורת וברחובות, והרושם הכללי היה שיש התנגדות גדולה מאוד. אמנם לא הצליחו לבטל את המצעד, אבל אולי ההתגרות הזו גרמה לציבור שלנו להתעורר ולהדוף תופעות כאלה.

צריך לדעת שהמציאות הזו מסובכת, הדבר הזה לא כל כך פשוט. האידיאולוגיה שלהם היא פועל-יוצא מצרה שהם נמצאים בה. הם רוצים להקל על עצמם, הם אנשים בצרה. זהו אדם שלא יכול לבנות משפחה, לא יכול לגדל ילדים. יש כאן מצוקה, והמצוקה הזו גם מחייבת אותנו להתבוננות עמוקה. זהו סדר אלוקי. יכולים להיות אנשים שיש להם עיוות נפשי, עיוות בטבע, כמו כל מום אחר שיכול להיות בגוף. אדם שלא יכול להתחתן. מה הוא עושה במצב כזה - הוא צריך להבין שריבונו של עולם ייעד אותו לייעוד אחר, שהוא נברא בעולם כדי לעשות תיקונים אחרים. זו לא הבנה פשוטה! הוא צריך לקבל באהבה את הצרה, ולהשתדל למלא את ייעודו בתחומים אחרים. הוא צריך לראות איזה תפקידים עליו למלא, בעשיית חסד, בתורה, במעשים טובים, לשקוע בזה כל-כולו, ולעבור את הייסורים הללו באהבה. כך הוא ימלא את תפקידו בעולם, ויקבל שכר כפליים בעבור הייסורים שהוא עובר.

הם צריכים להפנים את הדבר הזה, ויש כאן קושי מאוד גדול. בשביל זה צריך להפנים את הגדולה האלוקית, להתבטל בפני ריבונו של עולם. 'חוקה חקקתי וגזירה גזרתי, אין לך רשות להרהר אחריי'. יש דברים שאנחנו לא מבינים. יש קשיים, ולאנשים עם מבט אנושי יש קושיות, אבל ריבונו של עולם עושה הכול לטובה. כמו כל צרה שבאה על האדם, הוא צריך לקבל אותה כחלק ממגמה אלוקית, ולדעת שיש לו תפקיד שהוא צריך למלא בצורה הכי נכונה שהוא מסוגל. כך אדם יעשה את הדברים הכי חשובים שהוא יכול לעשות, ושכרו יכול להיות פי כמה משכרם של אנשים 'רגילים', שאין להם את הייסורים האלו

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 11

בשביל זה אדם צריך להיות מלא אמונה, להאמין שיש שכר בעולם הבא, להאמין שריבונו של עולם מכוון את כל המציאות. כשמתעוררות בעיות, מתעוררות גם המחשבות שמעמיקות את האמונה. הם נדרשים לקבל על עצמם את דבר ה' בצורה יותר גדולה מכל אדם אחר, למרות הכול, ופה נבחנת האמונה. גם מהדבר הקשה הזה, שלכאורה הוא נוגד את האמונה בצורה מוחלטת - יש תיקון, זה גורם להתבוננויות גדולות.

דבר נוסף שחשוב לדעת סביב העניין הזה הוא שאילו הסערה הזו כל הנושא הזה היה חבוי, זה לא היה טוב. זהו נושא שצריך לחשוב עליו, כך תתחזק בנו האמונה. אנחנו נדרשים לשכנע את האנשים, ובראש ובראשונה כל אדם את עצמו, בגדולתה של תורה, באמיתותה של תורה. בחובה שלנו לקבל את דבר ה' כמו שהוא. ולדעת שכל מה שהתורה אוסרת, זה לטובתנו.

גם מאחורי הדברים

אם אנחנו נסתכל במבט הבריא הזה, מבט של אמונה, נוכל לראות שכל הקשיים הם קשיים בונים. כל המאבקים הם מאבקים בונים, וכל ההתפתחות המדעית שמביאה בעקבותיה הרבה שאלות באמונה – באה לגלות את גודל האמונה ולהעמיק אותה. כשאינן שאלות, התשובות הן שטחיות, רק כשיש שאלות טובות התשובות נהיות עמוקות יותר, ועל זה אמרו חכמינו 'ומתלמידי יותר מכולם' (תענית ז.). ר' יוחנן היה מאוד שמח כאשר ריש לקיש היה מקשה עליו קושיות, כי זה היה גורם לו להעמקה ולבירור טוב יותר של התורה. אילו כל השומעים היו מסכימים איתו, זה לא היה קורה. יותר טוב שיקשו, ועל ידי זה הדברים יתבררו ויתלבנו. כך גם ביחס לכל הקושיות שמתגלות כתוצאה מבירורים מדעיים שצריך להשיב עליהן, התורה הולכת ומתעלה על ידי זה, הולכת ומזדככת.

אנשים יכולים להסתכל במבט שטחי, ולראות שיש הרבה שאלות, לכן כנראה המדע הוא נגד התורה, וכל ההתפתחות החברתית היא נגד התורה, ואנחנו נמצאים בדור של ירידה. ההתפתחות של העולם היא לא התפתחות, אלא היא גורמת רק לקלוקלים. לא כן הדבר! בדיק להפך! לכל קושיה יש תירוץ, וכל התמודדות מביאה לבירור גדול יותר. אנחנו לא מפחדים מהמדע ומההתפתחות, כי אנחנו יודעים שזה יביא לבירורי אמונה יותר עמוקים. הקב"ה הוא זה שמלמד תורה לעמו ישראל, והוא גם זה שמלמד חכמה, ומפתח את המדע והטכנולוגיה. הכול יד ה', הכול לטובה ולברכה. כשאתה מסתכל במבט של

אמונה, אתה לא מפחד. כשאתה נתקל בקושי – הוא אתגר. אתה מבין ש'מישהו רוצה לגדל אותי, לגרום לי להיות יותר עמוק'. אדרבה, ירבו הקושיות כדי שירבו התירוצים ותרבה הדעה. זהו התהליך שאנחנו נמצאים בו עכשיו, וכל הזמן אנחנו מתקדמים.

אני חוזר למה שאמרנו בשם ה'מאור עיניים'. כל ישראל חייבים להיות מאוחדים, לדעת שכולנו גוף אחד. יש אנשים שיש להם דעות מאוד רחוקות מהדעות שלנו, אולי אפילו דעות מאוד מקולקלות - והם איבר מגופנו! אי אפשר להתחמק מהעובדה שאנחנו עם אחד, גוף אחד, ולכן עלינו לשאת את הסבל הזה, ולתקן. על אחת כמה וכמה שבתוכנו פנימה אנחנו צריכים להיות מאוחדים, כציבור. רק אם נהיה מאוחדים יהיה לנו כוח. אם לא נשקיע את הכוחות כל הזמן במריבות בינינו לבין עצמנו, ונתיש את הכוחות על כל מיני חילוקי דעות, נמצא את המשותף. לא צריך לוותר על דעתנו, כמובן, אבל לא בשביל חידוד של איזה פרט מסוים נותר על כל הדברים הגדולים שאפשר וצריך לעשות ביחד. ואת הכול צריך לעשות מתוך השקפה של אמונה, מתוך לימוד הפרשה הזו, והבנה שדרכה של הגאולה עוברת סיבוכים, מהמורות וקשיים, כל הקשיים הללו הם קשיים בונים.

בסוף הפרשה מגיעים בני ישראל לערבות מואב, על יד הירדן ממול לעיר יריחו. עבר הירדן כבר כבוש בידינו, אנחנו על סף כניסה לארץ ישראל. אחרי כל ההתמודדויות האלו, אנחנו מתקרבים ומגיעים קרוב יותר אל המטרה, אל הכניסה לארץ ישראל. צריך לדעת שגם אנחנו כך, 'אחרית כראשית'. אנחנו הולכים ונגאלים, לפעמים מתעכבים וצריך 'לִסְבֵּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם', לפעמים צריך להמתין ולא להתקדם, ובתוך כל זה ריבוננו של עולם מוביל ומוליך אותנו בדרך גאולתנו אל פדות נפשנו.

השיחה נמסרה בשנת תשס"ז

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

